

Růžový kostel pro všechny

Proti bezpráví v církevním prostředí

Už z dálky je vidět, že se na Moravském náměstí tyčí cosi obrovského a velmi růžového. Foto Barbora Doležalová

Křesťansko-ekumenické feministické uskupení RFK uspořádalo přímo na Moravském náměstí v Brně několikadenní happening, jemuž vévodil růžový nafukovací kostel. Terčem kritiky se stala pravidla církevní hierarchie, která namísto křesťanské lásky často produkují nerovnost a nesnášenlivost. Je jiný svět možný i v rámci křesťanství?

LAYLA BARTHELDI

Tematizace nerovností a bezpráví v církvích se dlouhodobě setkává s odmítáním jak z církevních, tak sekulárních pozic, a není proto snadné k daným otázkám přilákat pozornost. Náš spolek RFK se tedy tentokrát rozhodl zcela odhodit zábrany a strídmost, pokud jde o zvolené prostředky vyjádření. Už z dálky je vidět, že se na brněnském Moravském náměstí tyčí cosi obrovského a velmi růžového. Je to nafukovací kostel, který jsme tam postavily, spolu s platformou pro performativní umění Terén. Větší část víkendu, který jsme zde v polovině září strávily, jsme pak zasvětily vysvětlování desítkám a stovkám dětí, že náš kostel není skákací hrad, ale jen zázemí pro přednášky, debaty a workshopy o současných problémech v křesťanských církvích. Tím jsme vykročily směrem k transformaci naší skupiny od ekumenického feministického uskupení k institutu pro zklamávání dětí, a popřely tak názor, že nenávidíme pouze nenarozené děti.

Na počátku byla párty

Program zahajujeme v pátek v podvečer happeningem na náměstí před kostelem, v jehož rámci se tážeme, pro koho jsou vlastně současné církve. Inscenujeme poslední večeri ve smíšeném složení, většinu účastníků však tvoří ženy. Během stolování se do zpěvu litaní postupně ozývají příklady výroků, které slyšíme z úst vysokých církevních

i politických představitelů a jež se podílejí na utváření a reprodukci normativních představ o složení křesťanského církevního společenství. Touto diskriminační politikou zabraňují církevní hodnostáři řadě lidí plně se s ním identifikovat. Zaznívají homofobní výroky pražského arcibiskupa Dominika Duky, islamofobní prohlášení jeho bývalého tajemníka Milana Badala či doporučení bývalého předsedy KDU-ČSL Pavla Bělobrádka matkám samoživitelkám, že si v případě problémů s užíváním své rodiny mají jednoduše najít nového chlapa. Vedle slov současných reprezentantů církevního diskursu slyšíme citace z katolického katechismu o nemožnosti svěcení žen, mravní problematičnosti „homosexuálních sklonů“ nebo takzvané lidské přirozenosti.

Na tomto pozadí se dáva do pohybu postava ztělesňující jak hierarchicky ustanovený řád, tak způsob reprodukce pravidel v mezilidských vztazích a postupně shazuje účastnice a účastníky večere k zemi. Ti pak opouštějí scénu, ale záhy se na ni vracejí, aby rozebrali dlouhý stůl a z jeho desek vytvořili improvizovaný chodník do růžového kostela. Když jsou už všichni vyhnáni, rozezní se zvony, kostel se rozsvítí a zve přihlížející ke vstupu. Happening tak nemá být pouhou ventilací frustrace ze stávajících pořádků, ale především výzvou k aktivnímu odporu, promyšlení alternativních forem společenství a vyjádřením naděje, že jiný svět je možný. V kostele je promítána mandorla, symbol prvotního křesťanství podobný vulvě, která odkazuje k ženským základům církve a víry a nahrazuje maskulinitu a utrpení kříže objemem a přijetím. Hraje hudba, lidé procházejí prostorem kostela, někteří začínají tančovat – začíná večírek. Párty pro nás neznamenají jen příležitost se opít; díky své terapeutické síle jsou zásadní součástí naší existence. Důležitý je moment setkávání, spoluprožívání, sdílení a péče o sebe navzájem i o vlastní psychickou pohodu.

Modlitby a seno

V duchu hledání alternativ v církevním prostředí pokračují i následující dny. Z Varšavy

za námi přijely zástupkyně polské feministické skupiny Wspólnota międzygatunkowa (Mezidruhové společenství), jež se snaží hledat způsoby, jak prožívat spiritualitu v konzervativním polském prostředí. Její členky se věnují vynalézání vlastních rituálů, umělecké tvorbě, reflektují politický rozměr činnosti církvi a volají po zrušení hierarchického systému, který se podílí na ničení přírodních ekosystémů. Společenství současně nechce zůstat neformální skupinou založenou na přátelských vazbách, ale usiluje o zapsání do rejstříku církvi a náboženských společenství. Společně s dalšími lidmi, kteří přišli na program, jsme absolvovali workshop o péči a mulčování půdy senem. Zpívali jsme při něm polské lidové písně, které byly často stmelujícím prostředkem pracujících žen a jež si následně církve uzpůsobují pro své účely. Členky kolektivu Wspólnota międzygatunkowa tyto písně nově otextovávají a symbolicky si je tak berou zpět.

Další společnou dílnou byl modlitební workshop, na němž se diskutovalo o vztahu k aktu modlení a jeho variantách, které nepodléhají konzervativnímu učení církve, a poté se psaly a četly osobní modlitby. Prosbu je možné adresovat nejen běžným světcům, ale také třeba nebinárním osobám nebo imaginárním přátelům v jakémkoli podobě. Jak zaznívalo na workshopu, modlit se můžeme i za konec kapitalismu, zachování ekosystémů nebo za solidaritu s utlačovanými.

Hledání alternativní církve

Vedle tvůrčí praxe chceme také ukazovat příklady inspirativní teorie a současného politického kontextu. Proto jsme do programu zařadily přednášku a diskusi o teologii osvobození, vedenou Martinem Tománkem z brněnské skupiny Prázdné trůny. Naše pozvání přijal také Miloslav Szabó, který se dlouhodobě věnuje problematice klerofašismu na Slovensku a aktuálně vydal knihu *Potrasy*, jež pojednává o historii a vývoji slovenských kulturních válek spojených s tímto tématem. Vedle toho se promítal dokument *Kostelnice* novinářky Šárky Kabátové, která s hlavní postavou svého filmu přijela diskutovat o sexuálním násilí v církvích. Protagonistka sama zažila násilí od kněze farnosti, ve které vykonávala kostelnickou službu. Tuto traumatickou zkušenost dlouho tajila a rozhodla se ji sdílet až díky inspiraci kampaní #MeToo. Za tento odvážný krok se jí dostalo vyloučení z kostelnické služby a musela čelit pokusům o diskreditaci svého psychického zdraví i snahám zamést celou kauzu pod koberec.

Ve stínu za růžovým kostelem jsme svou čtyřletou činnost představily i my. RFK je feministicko-křesťanské uskupení, které podrobuje kritice církevní hierarchii, patriarchální pořádky, nacionalistické tendence či asociální jednání a usiluje o sociální spravedlnost. Někdy demonstrujeme, někdy píšeme otevřené dopisy, články, pohádky nebo plánujeme happeningy a přednášky, ale ať už volíme jakékoli prostředky či formy a hovoříme o jakémkoli tématu, ústřední linkou zůstává touha po světě, kde je místo pro všechny. Události brněnského víkendu nám připomněly sílu kolektivního organizování a dodaly energii do další činnosti. Potvrdilo se nám, že útlak v církevních prostředcích se dotýká značného množství lidí, a že má tedy velký smysl jej tematizovat. Kostel už je vyfouknutý a uskladněný, ale my víme, že pouze čeká na další akci – třeba někde v Polsku.

Autorka je členkou feministicko-křesťanského uskupení RFK.

ULTIMÁTUM

Ende Gelände proti plynu

BARBORA BAKOŠOVÁ

Na konci září se v Německu uskutečnil již osmý ročník přímých akcí proti těžbě fosilních paliv Ende Gelände. Jedné z největších akcí klimatického hnutí se sice letos v důsledku koronavirové pandemie neúčastnilo tolik lidí jako v minulých letech, rozšířila však své taktiky i organizaci o zajímavé aspekty, jimiž se může inspirovat i české hnutí.

Kvůli nebezpečí šíření koronavirové nákazy byly letos místo jednoho velkého kempu akce rozprostřeny do deseti míst v hnědouhelné oblasti v Porýní, z nichž vyrážely „fingery“ – tedy pochody několika stovek až tisíců lidí – do decentralizovaných přímých akcí. Organizátorský tým připravil striktní hygienická pravidla, vlastní systém péče a anonymní trasování pro lidi, kteří mohli přijít do kontaktu s virem, aby se minimalizovala možnost šíření nákazy.

Asi nejzásadnějším posunem bylo, že se poprvé blokovala nejen uhelná, ale také plynová infrastruktura. Klimatičtí aktivisté a aktivistky zablokovali výstavbu plynovodu Zeelink, jednoho z největších plynových projektů v Evropě, další skupina obsadila plynovou elektrárnu.

Jak ukazují výzkumy, podíl zpracování a distribuce zemního plynu na celkovém objemu emisí skleníkových plynů stále roste. Dosud však klimatické hnutí na problematičnost tohoto paliva příliš neupozorňovalo a soustředilo se na boj proti těžbě uhlí. Mnoho vládních plánů – včetně českého, který chystá rozšiřování plynové infrastruktury v nejbližších letech – přitom na plyn sází jako na zdroj, který nahradí uhlí při přechodu na obnovitelné zdroje energie. V Německu správně vytušili nebezpečí této alternativy. Jejich odkaz je jasný: Nechceme žádnou formu fosilních paliv, požadujeme co nejrychlejší přechod na zelenou energii.

U nás je situace ještě o něco složitější. Ve hře jsou pořád ještě jaderné elektrárny, které německá vláda po vlně kampaní a protestů odepsala již v sedmdesátých letech. Dostavba jaderných bloků Temelína a Dukovan je bohužel zatím pořád reálným scénářem, a české klimatické hnutí se proto bude muset zasazovat za odklon od špinavé a nebezpečné energie hned na třech frontách.

I letos se v rámci protestů Ende Gelände rozvíjela vzájemná solidarita a přístupnost akcí pro celé spektrum aktivistů. Jeden z fingerů byl určen lidem s fyzickým znevýhodněním, další byl queer-feministický a upozorňoval na nebezpečí toxické maskulinity, která je přítomna i v klimatickém hnutí. Jiná skupina zase akcentovala podporu migrantů a finger se nesl v antikolonialním duchu: upozorňoval na to, jak fosilní průmysl vykořisťuje země globálního Jihu a podílí se na jejich znečišťování. Podpora zazněla i letošním protestům amerického hnutí Black Lives Matter.

Ve stejný čas probíhaly celorepublikově i protesty studentského hnutí Fridays for Future a demonstrace iniciativy Alle Dörfer Bleiben (Všechny vesnice zůstanou), která v regionu bojuje proti bourání vsí ohrožených těžbou uhlí. Ve spolupráci s druhou zmíněnou iniciativou jedna ze skupin Ende Gelände na několik hodin obsadila a znovuotevřela nefungující hospodu v obci Keyenberg. Díky propojení klimatických uskupení se tak do různých akcí během jednoho víkendu zapojilo přes dvě stě tisíc lidí.